

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 5. Технически науки, професионално направление 5.1. Машинно инженерство, научна специалност „Механизация и електрификация на растениевъдството”

Автор на дисертационния труд: маг. инж. Йордан Стоянов Стоянов, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Машинно инженерство” на Факултет „Техника и технологии” при Тракийски университет.

Тема на дисертационния труд: „Изследване и анализ на копачна машина”.

Изготвил становището: доц. д-р инж. Красимир Михайлов Трендафилов, Тракийски университет, област на висше образование 5. Технически науки, професионално направление 5.1. Машинно инженерство, научна специалност „Механизация и електрификация на растениевъдството”, определен за член на научното жури със заповед № 373/19.02.2018 г. на Ректора на Тракийски университет.

1. Общо описание на дисертационния труд и приложените към него материали

Дисертационният труд е написан на 117 страници и включва увод, четири глави, общи изводи и библиография от 121 източника.

В глава 1 е направен анализ на състоянието на проблема. Докторантът е анализирал подробно технологичните свойства на почвата и агротехническите изисквания за обработката ѝ, както и резултатите от известните изследвания за гранулометричния състав на почвата след обработка с различни почвообработващи машини. Направена е класификация на копачните машини и са посочени техните предимства и недостатъци спрямо останалите машини.

В глава 2 е направен теоретичен анализ на работата на копачна машина. Синтезирани са кинематични модели на копачни машини и са определени размерите на почвената стружка и абсолютната скорост на работния орган. Разгледани са различните варианти за удар на почвената частица в капака на машината и е направен анализ на влиянието на отделните параметри при работа върху кинетичната енергия на отхвърления от работния орган почвен пласт, а от тук и върху степента на разтрошаване на почвата.

В глава 3 е описана методиката на експерименталното изследване. Докторантът разработва методика за изследване на структурния състав на почвата получен след обработка с копачна машина, в който се използвани познати методи на планиране и провеждане на експеримента и обработка на данните.

В глава 4 са посочени и анализирани резултатите от експерименталните изследвания на две копачни машини. Анализирано е влиянието на параметрите на работа на машината върху големината на почвените агрегати при обработка на почвата. Изведени са регресионни зависимости описващи изменението на делът на фракциите с определен размер на агрегатите при различни режими на работа. Установено е, че върху агрегатния състав на почвата най-силно влияние оказват стъпката на работния орган и ъгъла на отклонение на отражателния капак на машината спрямо вертикалната равнина.

Дисертационният труд е оформен добре в стилово отношение. Всяка глава завършва с обосновани изводи. Те са точни и отразяват коректно получените резултати.

2. Актуалност на проблема

Традиционната обработка на почвата с лемежни плугове води до уплътняване на подорния слой и получаването на т.нар. „плужна пета”. Уплътненият слой нарушава водния и въздушния режим на почвата и възпрепятства нормалното развитие на растенията, което се

отразява в намаление на добивите. Възстановяването на нормалното състояние на почвата се извършва с дълбокоразрохквачи, което означава допълнителни разходи за земеделските стопанства. На много места в света обработката с лемежни плугове е заменена с т.нар. вертикална обработка на почвата. При обработка на почвата в трайни насаждения и особено в полското и оранжерийно зеленчукопроизводство не е подходящо да се използват лемежни плугове, тъй като освен уплътняването те изкривяват микропрофила на полето. Там обикновено се използват почвообработващи фрези, но и при тях се наблюдава уплътняване на почвата. По тази причина земеделските производители се насочват към все още малко познатите у нас копачни машини при които този проблем липсва. Тези машини са сравнително нови, те се появяват на пазара в края на миналия век и се използват успешно в други страни. Интерес представлява технологичният ефект от работата на копачните машини в нашите условия и особено влиянието на параметрите им на работа върху гранулометричния състав на обработената почва.

3. Познаване състоянието на проблема

В глава 1 на дисертационния труд е направен анализ на проблема. Разгледани са различните видове обработка на почвата, машините с които се извършва, определени са причините за уплътняването на почвата и последствията върху развитието на растенията, посочени са и мерките които се предприемат да намаляване на отрицателните последствия от уплътняването. Анализирани е ефекта от работата на различни почвообработващи машини върху раздробяването, уплътняването и обръщането на почвата. Литературният анализ показва, че докторанта притежава много добра подготовка, ерудиция и компетентност. Той е успял да събере, изучи и практически осмисли достъпната му информация, което му е позволило да формулира правилно целта и задачите на изследването.

4. Подход и решение на проблема

Докторанта извършва теоретичен анализ на работата на копачна машина, като разглежда различни варианти за удар на почвената частица в капака на машината и анализира влиянието на отделните параметри на работа върху раздробяването на почвата. Въз основа на литературния и теоретичния анализ докторанта правилно определя управляемите фактори и изходните параметри от експерименталното изследване и разработва методика за извършването му. За решението на проблема са използвани съвременни методи като планиране на експеримента и регресионен анализ. За статистическата обработка на данните и графичното им визуализиране е използван програмният продукт Statistica.

5. Достоверност на получените резултати

Изследванията на работата на копачните машини са извършени в реални условия по предварително разработена методика. Получените резултати са представени коректно. Всички те са визуализирани с таблици, графики и снимки. Резултатите потвърждават теоретичния анализ и в този смисъл са очаквани и логични.

6. Автореферат

Автореферата отговаря на изискванията и отразява структурата на дисертационния труд и получените резултати от проведените изследвания.

7. Приноси от дисертационния труд

Приносите от дисертационния труд могат да се определят като научно-приложни и приложни. Към научно-приложните приноси се отнасят теоретичният анализ на работата на копачната машина и теоретично обосноваването на влиянието на отделните параметри на работа върху степента на разтрошаване на почвата. Към приложните приноси се отнася установената

структура на почвата след обработка с копачна машина и доказаното влияние на стъпката на работния орган и положението на капака на машината върху делът на почвените агрегати с определени размери.

8. Личен принос на автора

Написването на дисертационния труд, планирането и провеждането на експериментите, обработката и анализа на резултатите са лично дело на маг. инж. Йордан Стоянов.

9. Публикации по дисертационния труд

По дисертационния труд на маг. инж. Йордан Стоянов Стоянов са представени четири публикации, от които една самостоятелна, а в една е водещ автор. Две от публикациите са докладвани на научни форуми и са публикувани в научни сборници на български език. Една публикация е публикувана в списание на английски език и една е под печат също в списание на английски език. Публикациите отразяват съществена част от дисертационния труд и са в съответствие с критериите за ОНС „доктор”.

10. Използване на получените резултати в практиката

Получените резултати от теоретичните и експериментални изследвания могат да се използват от земеделските стопанства занимаващи се основно с полско и оранжерийно производство за повишаване ефективността на почвообработката и постигането на определен структурен състав на почвата в зависимост от конкретните агротехнически изисквания за отглеждането на културите. Използването на копачни машини в тези области на земеделското производство ще предпази почвата от отрицателните ефекти получавани при обработка с лемежни плугове и почвообработващи фрези.

11. Критични бележки и препоръки

Към представения труд нямам съществени забележки. Основните забележки и препоръки бяха представени на докторанта по време на разработката на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на маг. инж. Йордан Стоянов Стоянов е добре структуриран, разработен на високо научно ниво, в необходимия обем и задълбоченост. Същият съдържа значими приложни и научно-приложни приноси. Считаю, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав на Тракийски университет – Стара Загора. Докторантът притежава необходимите знания и умения да провежда самостоятелни научни изследвания, правилно да интерпретира и анализира резултатите от тях. Въз основа на това оценявам дисертационния труд и работата на докторанта **ПОЛОЖИТЕЛНО** и си позволявам да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на инж. Йордан Стоянов Стоянов образователната и научна степен „**ДОКТОР**” по научната специалност „Механизация и електрификация на растениевъдството”.

26.03.2018 г.
Ямбол

Член на Научно жури:.....
/доц. д-р инж. Кр. Трендафилов/

